

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 8620
Tarih : 25.10.2024

10/1983

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) verilerine göre, cezaevlerinde 651'i ağır olmak üzere en az 1517 hasta mahpus bulunmaktadır. MED-TUHADFED (Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Federasyonu) verilerine göre, cezaevlerinde 2021 yılında 52, 2022 yılında 78, 2023 yılında 43, ve 2024 yılının ilk altı ayında 26 mahpus yaşamını yitirmiştir. Adalet Bakanlığı'nın verilerine göre ise 2018-2023 yılları arasında toplam 2.258 mahpus cezaevlerinde yaşamını yitirmiştir. Bu veriler, cezaevlerinde hasta mahpusların sağlık hizmetine erişiminin ciddi bir sorun teşkil ettiğini ve devletin yaşam hakkını koruma görevini yerine getirmediğini göstermektedir. Bu bağlamda; özellikle son dönemde jandarma personeli tarafından sistematik hale getirilen ağız içi arama dayatması başta olmak üzere hasta mahpusların tedaviye erişiminin önündeki engellerin tüm yönleri ile araştırılması ve kalıcı çözümler geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim 24.10.2024.

Nevroz UYSAL ASLAN
Şırnak Milletvekili

GEREKÇE

Hapishanelerin fiziksel yapısı nedeniyle oluşan sağlıksız ortam, hapishanelerde önleyici sağlık koşullarının oluşturulmaması, birinci basamak, ikinci basamak ve üçüncü basamak sağlık hizmetine erişim noktasında yaşanan eşitsiz ve ayrımcı uygulamalar ile yeterli sağlık hizmetine erişimi engelleyen hukuksal düzenlemeler sebebiyle oluşan sağlık hakkı ihlalleri mahpusların yaşam haklarını ihlal eder boyutlara ulaşmıştır.

Hasta mahpusların hastaneye sevk taleplerinin hiç yapılmaması ya da geciktirilerek yapılması, hapishane revirinde hekim ya da uzman hekim bulunmaması, ilaçlarının düzenli olarak verilmemesi, hekimler tarafından uyulması söylenen diyet listelerine uygun beslenme

taleplerinin karşılanmaması, acil durumlarda bile mahpusun ambulans yerine ring aracıyla hastaneye götürülmesi, ring araçlarında kelepçeli ve aralıksız yolculukların yaptırılması, mahpuslarının doktor önüne giden şahsi dosyalarının üstüne suç tipinin yazılması sebebiyle ayrımcılığa maruz kalmaları, kelepçeli muayeneye zorlanmaları, muayene odasında asker bulunması gibi sorunlar hasta mahpusların tedaviye erişimleri önündeki en önemli sorun alanları olarak durmaktadır.

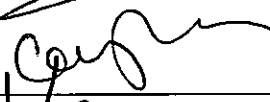
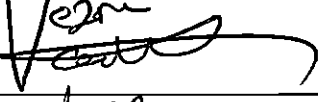
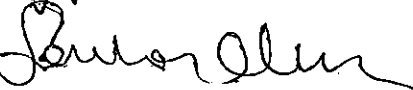
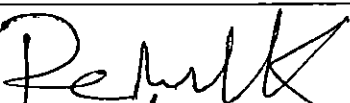
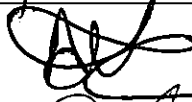
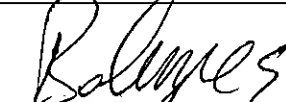
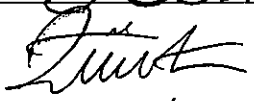
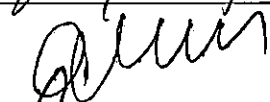
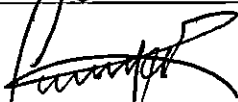
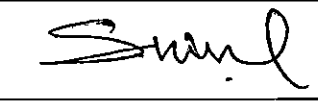
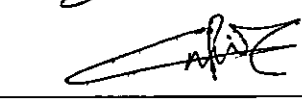
Son dönemlerde jandarma personeli tarafından hastaneye sevk edilen mahpuslara keyfi ve hukuka aykırı ağız içi arama dayatması sistematik bir hal almaya başlamıştır.

Cezaevlerinde rutin haline getirilmek istenen ağız içi aramaya ilişkin 04.03.2022 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü basın açıklaması yapmak zorunda kalmış ve yapılan açıklamada; *“hükümlü ve tutuklulara ‘ağız içi arama’ uygulamasının dayatıldığı, bu uygulamayı kabul etmeyen hasta hükümlü ve tutukluların tedavi edilmedikleri ve hastaneye sevk işlemlerinin gerçekleştirilmediğine ilişkin haberlerle ilgili”* hükümlü ve tutukluların sağlığa erişim haklarına son derece saygılı ve titiz yaklaşıldığı ve böyle bir dayatmanın gerçek dışı olduğu ifade edilmiştir. Ancak onur kırıcı bu uygulama hakkında insan hakları derneklerinin ve hukuk örgütlerinin raporlarına yansıyan sayısız örnek bulunmaktadır.

Neredeyse Türkiye’nin bütün cezaevlerinde uygulanan, özellikle siyasi mahpuslara dayatılan bu uygulama hakkında tarafıma gelen birçok başvuru bulunmaktadır. Yapılan bu başvurular üzerine tarafımda cezaevi idareleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde dayatmanın İçişleri Bakanlığına bağlı jandarma personeline gerçekleştirildiği ifade edilip söz konusu insanlık dışı uygulama bizzat ikrar edilmiştir. Bu görüşmelerden bir de Adana Suluca 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu’nda tutulmakta olan ağır hasta mahpus Fevzi Arslan için yapılmıştır. Cezaevi idaresi ve Adalet Bakanlığı’nın ilgili birimleriyle yapılan son görüşmelerde, Arslan’ın tedavisini engelleyen ağız içi arama uygulamasının Adana Suluca YGC’de görevli kolluk görevlilerinin inisiyatifiyle sürdürüldüğü bilgisi edinilmiştir. Cezaevi ilgili birimleri ile yapılan görüşmede: 05/07/2024 tarihinde Arslan’ın hastaneye sevkı yapılmak istendiği ancak jandarmanın ağız içi arama dayatması nedeniyle sevk işleminin gerçekleşmediği, 22/07/2024 tarihinde ise cezaevi idaresince mahpus için nöroloji randevusu alındığı ancak aynı dayatma ile sevk işleminin bir kez daha gerçekleşmediği bilgisi paylaşılmıştır. Son olarak 19/09/2024 tarihinde cezaevi revirinde Fevzi Arslan’ın hastane sevkinin gerçekleştirilebilmesi için ağız içi aramayı kabul etmesi yönünde ikna edilmeye

alışıldığı ancak Arslan “bir kez kabul edersem hep dayatacaklar” diyerek bu durumu reddettiği bizzat tarafımıza aktarılmıştır.

Yukarıda açıklanan nedenler ile yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesi doğrultusunda; hükümlü ve tutukluların sağlık sorunlarının tespiti ve tedavilerin hızla uygulanabilmesi için cezaevlerinde alınacak önlemlerin belirlenebilmesi, sağlık ve tedavi hakkına erişimlerinin önündeki tüm engellerin kaldırılması ve bu konularda gerekli olan mevzuat değişikliklerinin yapılması amacıyla Meclis bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	